

## Herstelrecht of strafrecht?

Onderwijsinstellingen die kiezen voor Herstelrecht maken een fundamentele keuze. Zij staan voor een schoolklimaat dat gebaseerd is op respect:

- Respect voor jezelf
- Respect voor de ander
- Respect voor de omgeving

Alle omgangsregels worden getoetst op deze drie indicatoren. En alle gedrag van het schoolteam en de leerlingen wordt hieraan getoetst. Waar nodig worden regels aangepast of mensen aangesproken op hun gedrag. Met de bedoeling om er samen beter van te worden.

Deze scholen gaan er vanuit dat conflicten of overschrijding van normen weliswaar het schoolklimaat verstoren, maar dat strafmaatregelen geen garantie bieden voor een goede aanpak van de problematiek. Uiteraard zijn schoolregels er niet voor niets en iemand die ze overtreedt moet de straf krijgen die daarvoor staat. Dat schept duidelijkheid en structuur.

Basisvragen om dat te bepalen zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wie heeft het gedaan?
- Welke straf staat daarop?

Maar daarmee is het probleem meestal niet opgelost. Er is schade ontstaan, die materieel, fysiek en emotioneel kan zijn. Zowel voor de dader, het slachtoffer en andere betrokkenen staat die schade nieuwe kansen, een nieuwe start in de weg. Sterker nog: het kan de bron zijn voor nieuwe conflicten. Herstelrecht gaat daarom een flinke stap verder. Daarin wordt vooral aandacht besteed aan herstel van de verhoudingen.

Basisvragen daarbij zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat gebeurd is?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Uitgangspunten vanuit strafrecht		Uitgangspunten vanuit Herstelrecht
Normoverschrijdend of ongepast gedrag is in de eerste plaats een overtreding van schoolregels.	1	Normoverschrijdend gedrag is een aantasting van het welbevinden van een persoon of groep door een of meer anderen.
De schuldvraag staat centraal: wat is er gebeurd en wie het heeft gedaan.	2	De probleemoplossing staat centraal. Dit gebeurt door het benoemen van gevoelens en behoeften door betrokkenen en door te onderzoeken hoe daaraan tegemoet te komen.
De (school)leiding bepaalt de strafmaat. De belangen van het slachtoffer zijn ondergeschikt.	3	Alle betrokkenen zoeken samen, daarin gesteund door derden, naar een bevredigende oplossing.
Straf moet afschrikken en herhaling voorkomen.	4	Herstel van wat is aangericht staat voorop. Doel is alle partijen genoegdoening te geven, verzoening en groei van verantwoordelijkheidsbesef voor de toekomst.
De dader wordt gepersonifieerd met zijn daad. De omstandigheden van de dader spelen geen rol: regels zijn regels.	5	Dader en daad worden losgekoppeld. Normoverschrijdend gedrag creëert een conflict tussen personen, waaruit door iedereen geleerd kan worden.
Het ene onrecht wordt daardoor vergolden met het andere. De dader wordt daarmee in zijn beleving ook slachtoffer.	6	Herstel van pijn/schade die geleden is of de relatie die verstoord is, waarbij de daad en niet de dader wordt veroordeeld.
Betrokkenen die door het gebeurde benadeeld zijn hebben geen stem; naar hun behoeften wordt niet gevraagd.	7	Alle betrokken worden aangemoedigd aan herstel mee te werken, waardoor ieder er sterker uitkomt.
De mate van veroordeling van de dader is terug te vinden in de zwaarte van de opgelegde straf.	8	De dader wordt beoordeeld op het besef van de gevolgen van zijn daad, het nemen van verantwoordelijkheid daarvoor, het inzien van de consequenties van zijn keuzes en het meedenken over herstel van de aangerichte materiële, fysieke of relationele schade.

(Bron: De verbindende school, Herstelrecht in het Nederlandse onderwijs. KPC Groep)